

Aan: Connekt
Van: Liesbeth Staps, Arjan Koeslag
Datum: 9 december 2015
Betreft: Buitenland Promotie Kennisexport onderzoek en meting
 Projectnummer: PTL08.008, Deliverable 2B:
Verslag workshop valorisatie onderwijs en bedrijfsleven, 9 december 2015

Introductie

In de buitenlandpromotie export strategie is uitgegaan van de strategische 3 stappen-opzet voor de export van kennis en kunde: onderwijs – onderzoek/ samenwerking – business. Een belangrijk instrument is het living lab. Voor logistiek bestaat dit sinds 2012 in Indonesië. Op andere onderwerpen zijn er de volgende living labs gestart:

- China: Hospitality & Tourism (en ICT & Logistics in verkenning)
- Korea: Creative industries
- Brazilië: Biobased
- Indonesië: Water

In het kader van de evaluatie en strategische (door) ontwikkeling van de living lab opzet in combinatie met de doelstellingen van internationalisering en export van kennis en kunde is een living lab bijeenkomst georganiseerd met participatie van de Nederlandse hogescholen en een aantal bedrijven die in deze living labs deelnemen. In het New Babylon Meeting Center in Den Haag kwamen deze partijen bijeen voor het verder versterken van de living labs naar de toekomst en in het kader van buitenlandpromotie (van kennis en kunde) en het creëren van toegevoegde waarde.

Workshop valorisatie onderwijs en bedrijfsleven living labs 9 december 2015

Living Lab 2015 and beyond - sharing & future outlook
9 December 2015, New Babylon Meeting Center, The Hague

Program

08.30 - 09.00	Coffee
09.00 - 09.30	Opening by EP-Nuffic - looking back and forward
09.30 - 11.00	Presentation and Questions & Answers by 5 Living Labs
11.00 - 11.30	Break
11.30 - 12.00	The future of Living Labs: role EP-Nuffic and other stakeholders, ambitions and activities 2016 and beyond
12.00 - 12.30	Preparing for contribution to SIA conference – World Café

Zie voor deelnemers, bijlage 1.

Verslag workshop

In de workshop deelden de verschillende living labs de aanpak, organisatie en activiteiten van hun living lab. Hierbij werd duidelijk dat de aanpak verschilde, mede op basis van:

- Historie en levensduur: logistiek in Indonesië was het eerste living lab en heeft als zodanig meer activiteiten opgebouwd en andere living labs hebbend deze leerervaringen in Indonesië mee kunnen nemen in hun initiatie
- de organisatiegraad in Nederland (bijvoorbeeld de samenwerking in de watersector is goed georganiseerd op het gebied van onderwijs en praktijkgericht onderzoek als ook de internationalisering van de sector, in tegenstelling tot de logistieke sector tot op heden)
- de structuur en samenwerking in het buitenland (participatie van bedrijven en sectororganisaties)

- focus van de activiteiten: alle living labs focussen zich op minstens 2 van de 3 activiteiten onderwijs, onderzoek en valorisatie. Voor logistiek is nu de roadmap in afronding die een framework levert voor de activiteiten en een kapstok voor de verschillende partners.
- Capaciteit en commitment: het living lab biobased is ingebed binnen het Centre of Expertise Biobased Economy en er is een specifieke living lab projectmanager aangesteld vanuit de betrokken hogescholen die vanuit Nederland de activiteiten van het consortium coördineert

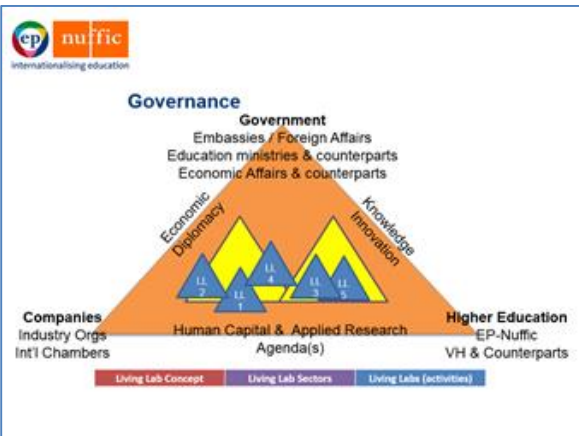
Interessante ideeën uit andere living labs toepasbaar op logistieke living labs:

- Game jam van living lab creative industries in Korea dat mogelijk ook toegepast kan worden op een logistieke uitdaging, waarbij serious games juist kunnen bijdragen aan de mental shift en samenwerking tussen verschillende partners in de supply chain, welke geïdentificeerd worden in bijvoorbeeld supply chain mapping
- Biobased battle: pressure cooker weeks met gemixte Nederlandse-buitenlandse (Brazilië in dit geval) studenten (en docenten) teams op een challenge aangedragen door het bedrijfsleven en pitches voor een internationale jury
- Het living lab tourism & hospitality is echt toegepast op business cases (“beyond education exchange”) waardoor de bedrijven goed zijn aangehaakt middels de vraagarticulatie
- Het living water in Indonesië: er bestaat een zeer sterke één op één relatie tussen de hogescholen en universiteiten in Indonesië: pairing van de onderwijsinstellingen leidt tot duurzame netwerken die ingezet kunnen worden voor uitbouw naar samenwerking met bedrijven
- Toevoegen van logistiek aan andere living lab initiatieven (wereldwijd) als onderdeel of eraan toe

Outlook:

Cycle	Activities	Examples
Learning & Sharing (Valorization & Dissemination)	<ul style="list-style-type: none"> Share learning experience and solutions Apply to similar challenges See whether the results can be used in another context / country / sector 	Training / modules Cases Papers / publications Tools
Real life problem solving (Applied Research)	<ul style="list-style-type: none"> Co-creating applicable solutions in a 3-helix setting Develop an international applied research methodology 	Prototyping & experimenting
Human Capital Development	<ul style="list-style-type: none"> Providing students, lecturers / researchers / employees / civil servants with international and innovation competences 	Internships / (thesis) assignments Talent programs for employees
Support	<ul style="list-style-type: none"> Networking, promotion, initiate, facilitate, business development 	Promotion, events

The diagram illustrates the Living Lab Concept as a triangle connecting three main stakeholders: **Government** (top), **Companies** (bottom left), and **Higher Education** (bottom right). The triangle is divided into three sectors: **Economic Diplomacy** (left), **Human Capital & Applied Research** (center), and **Knowledge Innovation** (right). Key actors and activities are listed within each sector. At the bottom, a legend identifies the components: Living Lab Concept (triangle), Living Lab Sectors (triangle), and Living Labs (activities) (circle).

EP-Nuffic is voornemens om gespecificeerde dienstverlening te ontwikkelen voor de living lab approach in een aantal voor Nederland (op de gekozen sectoren) strategische landen:

- Op basis van MoUs op ministerieel niveau tussen Nederland en de betreffende landen (nu vijf voorzien)
- Bepalen van 2 sectoren (wellicht in sommige gevallen 3 sectoren) per prioritair land
- Ontwikkeling van living lab activiteiten gedragen door alle partners (in lijn met roadmap methodologie van logistiek)

De rol van EP-Nuffic met haar wereldwijde Neso kantoren zou dan liggen in:

- promotion, marketing and communication
- coordination and facilitation of the living labs (learning, sharing, evaluating)
- partnerships & brokering
- business development: acquisition of funds
- embedding within the border Dutch and foreign country policy

Cruciaal is de commitment van de triple helix partners; onderwijsinstellingen, overheid en bedrijven die van belang zijn voor de sector. Voor logistiek zijn dat ook de verschillende partijen in de logistieke keten, voor samenwerking binnen de ketens.

Input voor buitenlandpromotie logistiek ontwikkeling onderzoek en meting

Op basis van de presentatie en discussies worden de volgende aandachtspunten meegenomen voor de ontwikkeling van de exportstrategie voor logistieke kennis en kunde:

- Conclusie/ leerpunten/ voorbeeld cases logistiek
- Borg de facilitatie van het living lab in het Neso kantoor
- Gebruik de (applied research) roadmap als kapstok voor het committeren en actief genereren van vragen en kansen van bedrijven, zodat dit ook bijdraagt aan het genereren van de toegevoegde waarde voor export van logistieke kennis

Research innovation roadmap Living Lab Logistics Indonesia -Netherlands

Bijlage 1

Deelnemers workshop valorisatie onderwijs en bedrijfsleven (Voorinschrijving)

Living Lab Logsitics Indonesia

	Naam	Instelling	Status	E-mail
1	Miquel Bravo	NHTV	Aanwezig	Bravo.M@nhtv.nl
2	Karin Steenbrink	HAN	Aanwezig	Karin.Steenbrink@han.nl
3	Erna Helsen	HAN	Aanwezig	E.Helsen@han.nl
4	Erik van Zanten	HAN	Aanwezig	Erik.vanZanten@han.nl
5	Enny Kraaijveld	HRO	Aanwezig	e.e.kraaijveld@hr.nl
6	Martin Ford	HRO	Aanwezig	m.w.ford@hr.nl
7	Frits Blessing	LLLI-NL	Aanwezig	fritsblessing@gmail.com
8	Liesbeth Staps	TKI Dinalog	Aanwezig	staps@dinalog.nl
9	Johan Lubbe Bakker	LLLI-NL	Aanwezig	Johanlubbebakker@gmail.com
10	Chair Ollong	LLLI-NL	Aanwezig	

Living Lab Biobased Brazil

	Naam	Instelling	Status	E-mail
11	Ralph Simons	Avans	Aanwezig	Rab.simons@avans.nl
12	Erik Lammers	Avans	Aanwezig	Ekf.lammers@avas.nl
13	Hans Cappon	HZ	Aanwezig	Hans.cappon@hz.nl
14	Tjallie Botden-Scheltinga	VHL	Aanwezig	Tjallie.bothden@wur.nl

Living Lab Water Indonesia

	Naam	Instelling	Status	E-mail
15	Willem den Ouden	HZ	Aanwezig	Wam.den.ouden@hz.nl
16	Marlies Eenennaam	HZ	Aanwezig	meenenn@hz.nl
17	Steven Starmans	VHL	Aanwezig	Steven.starmans@wur.nl
18	Bert Hooijer	HRO	Aanwezig	
19	Rick Heikoop	HRO	Aanwezig	t.h.heikoop@hr.nl

Living Lab Hospitality & Tourims

	Naam	Instelling	Status	E-mail
20	Dineke Koerts	NHTV	Aanwezig	Koerts.m@nhtv.nl
21	Brenda Groen	Saxion	Aanwezig	b.h.groen@saxion.nl
22	Maureen van der Meche	Stenden	Aanwezig	Maureen.van.der.meche@stenden.com
23	Charles Wang	Huangshan	Aanwezig	
24	Lesley Zhao	Huangshan	Aanwezig	
25	Fei Zhou	LLHT	Aanwezig	f.zhou@saxion.nl

Living Lab Creative Industries Korea

	Naam	Instelling	Status	E-mail
26	Marjanne Paardekooper	HKU	Aanwezig	Marjanne.paardekooper@hku.nl
27	Micah Hrehovcsik	HKU	Aanwezig	
28	Prof Masa Furuichi	NIHON	Aanwezig	

Individual participants

	Naam	Instelling	Status	E-mail
29	Sjoerd Roodenburg	EP-Nuffic	Aanwezig	sroodenburg@epnuffic.nl
30	Han Zuidema	VHL	Aanwezig	Han.zuidema@wur.nl
31	Arjan Koeslag	EP-Nuffic	Aanwezig	akoესlag@epnuffic.nl